

Karel Berka, K dějinám výrokové logiky v antice. Rozpravy Československé akademie věd, Řada společenských věd, 1959, sešit 11, ročník 69. Str. 100, cena Kčs 9,60. Praha 1959.

Známý autor předmluv a komentářů k překladům logických spisů Aristotelových a Galéna, které vyšly v posledních letech v nakladatelství ČSAV, vydal nyní samostatné pojednání o dějinách výrokové logiky v antice.

Ukazuje, jakými cestami se vyvíjely podmínky ke konečnému zformování výrokové logiky v antice, která vrcholila v logice stoiků a pokračovala pak ve svém vývoji přes Galéna k Boethiovi. Autor si klade za cíl vysvětlit vznik výrokové logiky neodtržené od společensko-historických podmínek, vystřihává se však přitom líčení konkrétní historické situace, namnoze velmi spleťité a pro celkový vývoj logiky jen těžko využitkovatelné. Zato však správně hledá spojitosti s vývojem ostatních věd ve starověku. Druhou předností Berkovy práce je to, že Berka nemodernizuje, jako je tomu v pojednáních mnoha současných filosofů západoevropských.

Kniha je cenným zpracováním náročné látky. Filosofové po ní sáhnou jistě se zájmem, klasickým filologům bude však už na mnoha místech vzdálena, např. přepisem soudů formulami. Ten však, kdo se zabývá starověkou filosofií, nebude ji moci opomenout.

Radislav Hošek

Velizar Iv. Velkov, Gradat v Trakija i Dakija prez kasnata antičnost (IV—VI v.). Proučavanja i materiali. Sofia, Akademija na naukite, 1959. Str. 281.

Bulharská monografie se zabývá poměry v městech Thrakie a Dacie na konci starověku a počátku středověku, obdobím od Diokletiana (284) po Maurikia (602). Tato otázka, která dosud čekala na podrobné monografické zpracování, má značný význam pro zkoumání kontinuity mezi antickým a středověkým městem této oblasti. Autor na podkladě pramenů ukazuje, že v době nájездů barbarských kmenů ve IV. stol. nedošlo na tomto území — až na malé výjimky — ke zničení hospodářského a politického života měst, ale že se města i v této době dále vyvíjela. Velkou pozornost věnuje sociálním poměrům ve zkoumané době. V závěrečné části se autor zabývá etnickými změnami v této oblasti na konci antiky. Ukazuje, že v území jižně od Balkánu je vidět ve vývoji měst větší kontinuitu než v severní části, kde množství barbarů, kteří se tam usídlili, způsobilo základní změny ve složení obyvatelstva a v tvářnosti materiální kultury. Autor pak správně uzavírá, že se zde města vyvíjela i za změněných podmínek dále. Kniha má ruské a německé resumé a je opatřena seznamem literatury a rejstříkem. Autorův výklad je provázen řadou ilustrací. Postrádáme však rejstřík pramenů; ten by neměl scházet. Velkovova monografie je cenným obohacením historické literatury na úseku dosud jen málo zpracovaném. Poskytuje přehledný a jasný obraz okrajového území římského imperia v době, kdy krise otrokářského řádu a nové nájězdy zvenčí ohlašovaly zánik římské říše, a tím i otrokářského řádu.

Zdeněk Zlatuška

Latinské právus a slovanské pravъ. Ve sborníku leningradské university Romanskoje jazykoznanije, Učenyje zapisky Leningradskogo universitěta No. 232, filologičeskij fakultět, serija filologičeskich nauk, vypusk 35, Leningrad 1958, str. 158—164, uveřejnil A. S. Bobovič článek, v němž vysvětluje složitý vývoj adjektiv s významem „pravý“ a „levý“ v latině a v románských jazycích. Klasického filologa zaujme v tomto příspěvku zvláště autorův pokus o etymologické zařazení lat. *prāvus* — „křivý“, „zvrácený“, „nesprávný“ k ie. kořeni, který je obsažen i v obecně slovanském *pravъ*. Nemí to první pokus tohoto druhu, autor upozorňuje na podobný výklad *É. Lewyho*, Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und